

תפילה (15)

צאת הנשמה לאויר העולם היא צריכה שימור ועזר מן השמים, אשר בידו נפש כל חי
"ואתה עתיד ליטלה ממני": הנשמה נשאת לאחור המוות ואינה נפסדת, כמו שנאמר **בחינוך**: **"ואיננו כי לקח אותו אלוקים"** (בראשית ה, כד), כי דבר הנלקח מורה שעודינו קיים במציאות.
"ולהחזירה לעתיד לבוא": שלעתיד לבוא, בעת תחיית המתים, עתיד הקב"ה להשיב את הנשמה אל תוך הגופים עצמם.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות על סדר התפילה"

ברכת "אלוקי נשמה" אינה פותחת בברוך

אינה פותחת ב"ברוך" כמו שאר ברכות: ברוך אתה ה' אשר יצר את האדם, ברוך אתה ה' פוקח עורים, ברוך אתה ה' זוקף כפופים, אלא רק מסיימת בכך: ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים. מהי הסיבה לכך? שלושה טעמים נאמרו בדבר

(א) דעת התוספות: שברכת אלוקי נשמה היא ברכת הודאה, וברכות הודאה אינן פותחות בברוך, אלא רק מסיימות בברוך.

(ב) דעת הגאונים והרא"ש, ברכת 'אשר יצר', נתקנה על הגוף, וברכת 'אלוקי נשמה', נתקנה על הנשמה, ובהיות והגוף הוא משכן לנשמה, תיקנו שלעולם תהיה ברכת 'אלוקי נשמה' סמוכה לברכת 'אשר יצר'. ומאחר שמדובר בברכה הסמוכה לחברתה, הריהי נבלעת ב'ברוך' האחרון של 'אשר יצר', ואנו אומרים: **"ברוך אתה ה', רופא כל בשר ומפליא לעשות, אלוקי נשמה"**.

(ג) דעת שלישיית בעניין מביא האבודרהם, מגדולי הראשונים, כי ברכת 'אלוקי נשמה', סמוכה לברכת 'המפיל חבלי שנה' הנאמרת בקריאת שמע שעל המיטה, ולכן אינה פותחת ב'ברוך'. אם כי מאז אמירת 'המפיל' עד 'אשר יצר' של הבוקר חלפו שש או שבע שעות, מכל מקום הכלל הוא שהפסקה בשתיקה אינה הפסקה לענין זה.

רבי יהודה בר יקר, שהיה רבו של הרמב"ן, וכתב את הספר **"פרוש התפילות"**, אומר, שמעיקרה אמורה ברכה זו להאמר מיד בקום האדם משנתו, אך מאחר שגופו של האדם אינו נקי אז, נקבע לומר: **"מודה אני לפניך מלך חי וקיים"**. מכל מקום תקנת הגמרא היא, שמיד כאשר פוקח אדם את עיניו עליו להודות להקב"ה.

ספר "עבודה שבלב"

אלוקי נשמה

לדקדק במילים ובאותיות

ברכת **"אלוקי נשמה"** הנה בת ארבעים ושבע מלים, והרה"ק **הבן איש חי זצ"ל** כותב שהם כמנין הגימטריה של שם **"הוי"ה ו"אהי"ה"**. משום כך, חשוב להקפיד על הנוסח המדוייק המקובל, ולא להוסיף או להפחית אף מילה, לדוגמא, אין לומר: **"נשמה שנתת בי טהורה"** בהוספה של מילה היא. **ספר "עבודה שבלב"**

בשבילי נברא העולם

"אלוקי". אנו פונים אל ה' יתברך ואומרים: **"אלוקי"**, זוהי מילה עצומה עד מאוד. אלוקים, פירושו תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, והאלוקים הזה הוא שלי! קשה לתפוס זה, אבל כך אנו אומרים בנוסח הברכה: **"אלוקי"** השי"ת מתייחס אלי באופן אישי ופרטי, כביכול אלוקים שלי. לא רק שהוא **"אלוקינו"**, אלוקים שלנו, של כל היהודים, שהיו, שנמצאים ושעתידים להיות, אלא כאן אנו אומרים **"אלוקי"**, אלוקים שלי, יש לנו כביכול אחיזה אישית בו יתברך, וזהו יסודי מאוד. משל למלך גדול או עשיר גדול, שהוא אבא שלי, ועדיין גם אבא שלי הוא לא רק שלי, ואילו **"אלוקי"** הכוונה שהוא האלוקים רק שלי, וכמו שאמרו חז"ל: חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם (סנהדרין לז). חז"ל אומרים (מדרש אגדת בראשית יז. א): שיהושוע בן נון לקח את בני ישראל שמנו שש מאות אלף איש, צימצם אותם והעמידם בין שתי בדי הארון, כפשוטו ממש! המרחק בין שני בדי הארון היה תופס שתי וחצי אמות, שטח שתופס מקום של בין אדם. ללמדנו דכל אחד מבני ישראל תופס את כל מקום הארון. ה' יתברך הוא כולו עבורי. **"בשבילי נברא העולם"**. כמה חיבה טמונה, אפוא, במילה **"אלוקי"** כביכול האלוקים שלי.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון, סדור התפילה"

אלוקי נשמה שנתת בי טהורה היא....(לפי נוסח אשכנז)

שבע מעלות ותכונות הנשמה נרמזו בברכה זו: **"טהורה היא"**: שהנשמה היא מעצם השמים לטהרה, היא עצם רוחני הגזורה וחצובה ממקור החיים. וכמו שאמרו חז"ל (ברכות י.): הקב"ה טהור, אף הנשמה טהורה.

"אתא בראתה": הנשמה היא בריאה מששת ימי בראשית.

"אתה יצרתה": שה' נתן לה את דיוקנה, **"צלם אלוקים"**. **"אתה נפתחת"**: שבהיות העובר במעי אמו, נופח בו הקב"ה את הנשמה. **"ואתה משמרה בקירבי"**: שאחר

הודאה על חמשת חלקי הנשמה.

"אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני". בכל ברכה, כאשר אנו מודים להשי"ת, מצד אחד אנו משבחים אותו בכלליות אך מאידך עיקר השבח מתבטא דוקא בפירוט הפרטים הקטנים. גם כאן, בברכה זו, אנו מפרטים את כל חלקי הנשמה ומשבחים עליהם שהרי הנשמה היא עיקרו של האדם. לכן ישנו פירוט: אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני וכו'. ביאור הענין הוא כך: חז"ל (ב"ר מ"ד. ט) למדו מתוך הפסוקים שנפש האדם מתחלקת לחמישה חלקים: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. חלקים אלו הם עומק לפנים מעומק, אך נקראים בשם כולל "נשמה". כשאומרים "אלוקי נשמה שנחתה בי", אין הכוונה רק לחלק הנשמה, אלא לכל חמשת החלקים גם יחד. כולם נקראים בברכה זו בשם "נשמה". ומאחר וההודאה להקב"ה בברכה זו נאמרת על כל חמשת חלקי הנשמה גם יחד לכן חשוב מאוד לפרט את הדברים, כי מי שלא מפרט אינו יכול להודות כראוי. כשאדם אומר: רבש"ע, תודה על הכל, זוהי מדרגה אחת. אבל כשהוא אומר: רבש"ע, תודה רבה על העינים שנתת לי, ותודה גם על האוזנים ועל המת, וגם על הלב ועל הכליות, כשהוא מודה בצורה כזאת הוא פשוט "יוצא מכליו" מרוב ההתלהבות הנובעת מהודאתו. ככל שמפרטים בהודאה יותר הרי זה משובח.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון, סדור התפילה"

אתה נפחתה בי

על הפסוק: "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב. ז), מפרש הרמב"ן: מאן דנפח מדיליה נפח, והיינו, שכביכול על ידי נפירתו נכנס חלק ממנו יתברך אל תוך האדם ונקבע בו. נמצא שיש באדם מעלה יתירה, גדולה ונוראה, על פני המלאכים, ב'נשמה' שבו. למלאכים אין אותו חלק של 'נשמה', כי ה' לא נפח באפם מנשמתו, אלא יש להם רק חלק של "רוח", כנאמר (תהלים קיד. ד) "עושה מלאכיו רוחות". והנה, מבואר בזוהר הקדוש שדוקא ה'נשמה' דבוקה בהקב"ה, ולא ה'הנפש' ולא ה'רוח'. ומעתה מובן הדבר, אין זאת אלא משום שעיקר החלק האלוקי באדם היא נשמתו של הקב"ה שנפח בו ונתן לו מדיליה.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות על סדר התפילה"

ואתה משמרה בקרבי

אין מקומה של הנשמה כאן בעולם, כי הרי חצובה היא ממקור העליון. בהיותה בגוף נתונה הנשמה במאסר וכלואה בבית חומר בעל כרחו. לכן, בקלות יכולה היא לברוח מבית כלאה. בהיותה משתוקקת תמיד למקומה האמיתי. לולי אשר גבוה מעל גבוה שומרה ועוצרה לבל תפרח ותצא מן הגוף. זהו שאומרים: "ואתה משמרה בקרבי"

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות על סדר התפילה"

הלכה: כיבוד אב ואם: בסבר פנים יפות

כתב הפסקים ותשובות (י"ד סימן רמ אות יז): ובכלל 'מכבדם בדבורו', שלא לומר להם דבר שעלול להביאם לידי צער, ולכן יזהר שלא לבשר להם בשורות רעות ח"ו, ואפילו הדבר הנוגע להם בעצמם, כגון אם האב נחלה ל"ע במחלה סופנית וכדו', והבן יודע את מצבו של אביו, אסור לבן לגלות לאב את מצבו של האב, ואף אם הוא מפציר מאוד. אבל אם יש צד שאם האב ידע את מצבו יועיל הדבר להחלימו, כגון שישמר יותר מדברים המזיקים לו וכדו', צריך להודיעו. וצריך חכמה יתירה בענינים אלו. ובכל אופן יעשה שאלת חכם, ויתיעץ עם המומחים בתחום זה.

פסקים ותשובות

פתגם: חיוך קטן של אושר מנצח מחלה גדולה.

ספר "שמחלה"

חקירה: חלה

העיסה שנילושה במים היא מציאות אחת, פנים חדשות, או חיבור של הקמח והמים. (צפנת פענח כללי התורה ומצוות ח"א ד"ה חלה כח: מציאות אחת)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: פירכה יסודית

בעת הקמת בנין הישיבה בטלז, היה רבי אלעזר, ראש הישיבה, מסייע בעבודת הבנין, ובמיוחד היה עוסק בהתוויית תכנית הבנין, כששאלוהו תלמידיו, מנין לו הידע הדרוש לכך? כלום למד אדריכלות מימיו, השיב ואמר: התוויתי את תבנית הבנין על פי תוספות בעירובין. לאחר שנבנה עמודי היסודות, נתערערו וקרסו תחתיהם, מששמע על כך רבי אליעזר, ניענע בראשו ואמר: אכן אשר יגורתי בא. לפני ימים אחדים מצאתי, שהמהר"ם שיף מפרך דברי התוספות מעיקרם. *ספר "חזר וחלק" חלק ד' (דף קסז)*

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

